

Рк Ш 662-4м
Ф-83

Т. ФРАТКО

ВОРОБЬИ

И

СОВЫ

Кооперативне РУХ вид авництво

КОРОТКИЙ ПАСПОРТ КНИГИ

Шифр РкШб(2-4ic) ^{Ф83} Інв. № 2429426

Автор Франко Т.

Назва Ворони і сови.

Місце, рік видання [Х.], 1926.

Кіль-ть стор. 47, [1] с. і іл.

-||- окр. листів _____

-||- ілюстрацій _____

-||- карт _____

-||- схем _____

Том _____ частина _____ вип. _____

Конволют _____

Примітка: 22.03 2004.

Мол.з.

ІВАН ФРАНКО

ВОРОНИ І СОВИ

Текст виправив *В. Тодосів*

Зіжстрував *П. Лапин*

КООПЕРАТИВНЕ „РУХ“ ВИДАВНИЦТВО
1926

ТРЕСТ „Київ-Друк“, 8-МА ДЕРЖАВНА ДРУКАРНЯ
вул. Л. Толстого (кол. Караваївська), ч. 5

Укрголовліт 665(15136).

1926

Зам. 639—5000

І.

однім великім лісі гніздилося багато Ворон. Вони жили тут такою збитою купою, що в цілім лісі не було иншого птаха ані звіря: весь ліс, мов одна вороняча республіка. Тільки насеред лісу стояли великі голі скелі, в них була велика, обширна, темна печера, і в тій печері жили Сиви так само великою купою, як Ворони в лісі. Вдень Ворони були повними панами: каркали, сиділи по деревах і скелях і чулися цілком вільними. Але коли надходила ніч, і Ворони засипляли в своїх гніздах, тоді вилітали Сиви зі своєї печери, летіли просто до воронячих гнізд, забивали кожна по одній Вороні і їли їх.

Довгий час терпіли Ворони це лихо, але далі

не стало їм терпцю. Скликав одного дня воронячий Староста весь воронячий нарід на велику раду і промовив до них:

— Нещастя наше з тими Совами. Нападають на нас по ночах, коли ми спимо і не можемо боронитися. Лягаючи спати, ніхто з нас не певний, чи встане завтра живий. Ні, так не можна жити. Що нам з того, що ми ввесь день мучимося, шукаємо поживи, годуємо дітей. А ті дармоїди весь день вилежуються в своїх норах, а вночі хапають нас, як своїх. І гляньте, ми працюємо—і нас раз-у-раз менше стає, а вони дармують і плодяться та множаться на нашу загибіль. Адже-ж, як так піде далі, то швидко нас зовсім не стане. Радьте, дітоньки, що нам робити.

А було в Ворон п'ять старих-старих радників, що незмінно урядували в воронячій республіці уже довгі літа. Почувши старостину мову вони згідно потакнули головами і сказали:

— Спасибі тобі, Старосто, що ти скликав цю раду. Видно, що дуже дбаєш за воронячий нарід. Жити-б тобі вічно і мудро порядкувати серед воронячого народу.

— Добре, добре,—промовив розчулений Староста.—Тільки-ж ви, мої мудрі радники, скажіть, що нам робити в тій тяжкій пригоді.

Тоді перший радник, подумавши глибоко, промовив:

— Моя рада така, найясніший Старосто. Сови сильні, ми слабші; Сови воюють уночі, ми вночі

спимо й не бачимо нічого. Що-ж ми можемо їм зробити. Найліпше пішлимо до них свого посланця і просімо, щоб зробили з нами мир, щоб дали нам спокій, хоч-би прийшлося дати їм навіть якийсь відкуп. Адже—знаєш, що каже приказка:

З сильнішим не борися.
А краще покорися.

— Гм, — промовив Староста, почувши таку раду.— Не перечу, це дуже розумно, але... ну, а що другий радник нам скаже.

— Найясніший пане, — промовив другий радник,— мені зовсім не подобається те, що радив мій поважний попередник. Просити ласки у нашого заклятого ворога? Не досить, що він повбивав так багато наших, то маємо ще йому кланятися, давати йому відкуп. Ні. Чей-же вороняче серце ще не спідліло до решти. Краще помремо всі в чеснім бою, ніж отак маємо вижебрувати собі життя. А до того подумайте. Адже наші вороги не мають ні чести, ні сумління. Адже вони нападають на нас поночі, вбивають сонних і безоружних. Чи ви думаєте, що вони пошанують наших посланців. А навіть як ми укладемо з ними мир, то чи будуть вони додержувати присяги. Я певний, що ні. А в такому разі краще нам обернути всі сили на війну з ними, ніж думати про гнилу згоду.

— Дуже гарно говориш, мій друже,—мовив на це Староста,—але... Ну-но, послухаємо, що скаже третій радник.

Цей радник був старий, німецький і мовив за-
хриплим голосом:

— Гай, гай! Певна річ, що не доводиться нам
жебрати спокою, але як-же нам і воювати з тими
Совами. Всі знаємо, що вони міцніші від нас тим,
що воюють поночі і нападають на сонних. Виго-
лосимо їм війну, то будьмо певні, що не доче-
каємо й до першого бою, бо зараз першої ночі
вони нападуть на нас і винищать усіх до остатку.
А моя рада така: покиньмо цей нещасний ліс і те
погане сусідство, тікаймо відси, поки живі та здо-
рові, і шукаймо собі іншого, безпечнішого осідку.

— Гм-гм, — муркотів Староста, хитаючи голо-
вою.— Це також рада. Ну, але почуємо, що скаже
четвертий радник.

— Я би радив, найясніший пане Старосто, не
квапитися ані з війною, ні з укладанням миру, ані
з утіканням, а подождати, що буде далі. Ще-ж, як
не кажи, а всі не гинемо. Ану-ж Соби спам'я-
таються й сами дадуть нам спокій?—адже й у них
може прокинутися сумління. Або може вони пере-
несуться десь у інше місце. Все може бути, то
найліпше подождімо, що час покаже.

Остатній поміж радниками був старенький,
згорблений Каркайло. До нього обернувся Староста
нарешті й мовив:

— Ну, а ти, Каркайло, що скажеш?

— А що-ж я можу сказати?! Всі мої поперед-
ники радили дуже мудро. Добрий і спокій, але
тільки у свій час. Добра й війна, але також у свій

час. Не зле навіть утекти від ворога, коли нема іншої ради, не зле й подождати. Тільки те не добре, що мій попередник радив: зачекати, доки у Сов прокинеться сумління й вони сами з доброї волі дадуть нам спокій. Добра мені порадонька. Ви, мабуть, думаєте, що ті Соби так собі з доброго дива розпочали з нами війну. Ой ні, це у них здавна від дідів-прадідів такий звичай і така установка. А знаєте чому?

— Ні, не знаємо,—закричали Ворони.

— Ну, то слухайте-ж, я вам розповім,—мовив Каркайло.

II.

уло колись так, що всі птахи зібралися до купи й почали міркувати, що добре було-б, якби вони мали в себе царя.

Багато було там всяких думок. Кожний говорив, що знав: Кури кудкудакали, Гуси гегекали, Качки такали, Журавлі курликали, Черногузи лелекали, дрібрептаство пищало, — словом, гомін був страшенний. Тільки одна Сова, надувшись, сиділа тихо і вдавала з себе мудру. Птахи це завважили й кажуть проміж себе:

— Гей, слухайте! Оця Сова мовчить, певно вона знає більше від нас усіх.

— А певно, — мовили інші: — дивіться, яка в неї голова велика,

— Ще й окуляри на носі. Вона певно весь день у книгах та в письмах читає.

— Знаєте що, вона певно була-б за доброго та мудрого царя. А це дуже треба, щоб цар мудрий був: це так рідко буває.

— Добре! Добре!

Пішла ця гадка поміж усім птаством і всі крикнули:

— Добре, добре! Сова нехай буде царем! Вибираємо Сову! Сову!

Як згода, то й згода. Зараз почали зносити все начиння царське: пташачу корону, берло, царський плащ, трон, кадило й дорогі масті. Почалися співи, Чорногузи дзьобами викресали вогню. розклали багаття, й накидали в вогонь пахучого курева; одним словом парада, як парада.

Аж тут відкись надлітає Ворона. Вона не була на нараді і тепер, летячи понад те місце, побачила пташачу нараду й подумала собі:

— Що це таке? Треба подивитися.

А птахи й собі, побачивши Ворону, почали гомоніти:

— Ось летить Ворона. Варто послухати, що вона скаже. Адже-ж вона також розумна птиця: з верші рибу виймає.

Наблизилася Ворона, привіталася з гуртом та й питає:

— А що це у вас за зборище таке? Який празник справляєте? Чи Синицю заміж віддаєте, чи може Чижиковим дітям іменини справляєте?

— Не вгадала! Не вгадала,—загули птахи.— Царя вибираємо?

— Царя вибираєте? Подуріли чи що? А на кого-ж голосуєте?

— Та бачиш, на Сову. Думаємо, що вона наймудріша з нас усіх, то нехай-би царювала.

— Сова?! Наймудріша?! Сова має царювати? Та що ви, подуріли? Чи очей не маєте? Оте головате опудало, ота криводзьоба просторіка, що й слова по-людському не вміє сказати, має царювати? Вона мовчить не для того, що все знає, а для того, що дурна, як пень. А її окуляри, то одна мана,— вона навіть азбуки не знає. Ні, як має таке статися, то я зараз дам собі обскубти все пір'я й запишуся до Повхів, або до Щурів, а не хочу признаватися до того, що з яйця виклювалася. Хоч-би вже вибрали Паву, Журавля, або, зрештою, хоч Орла... Кажете, що він дбає лиш про свій дзьоб. Та-ж то так завжди було. Хіба є де інші царі? Царі завжди й усюди найперші здирники. А все-ж якби вибрали Орла, то було-б хоч на когò покликатися. Отак як на той Місяць, що на нього покликалися Зайці, воюючи з Слонами.

— Який Місяць? Які Зайці?—закричали птахи.— А це що за чудасія? Як-же так Зайці покликалися на Місяць. Ану кажи?

— Слухайте,—мовила Ворона,—я вам розкажу цю історію.

III.

уло то не в нашім краю, а далеко-далеко, в гарячих сторонах. У однім величезнім лісі жило стадо Слонів і мало собі свого Війта Чотиризуба. Жили вони в тім лісі віки вічисті спокійно, аж ось раз настала велика посуха. Всі калюжі, стави, озера й болота повисихали; Слони не мали де не тільки купатися, але навіть загасити свою спрагу. В такім клопоті зібралася вся громада довкола свого Війта й каже до нього:

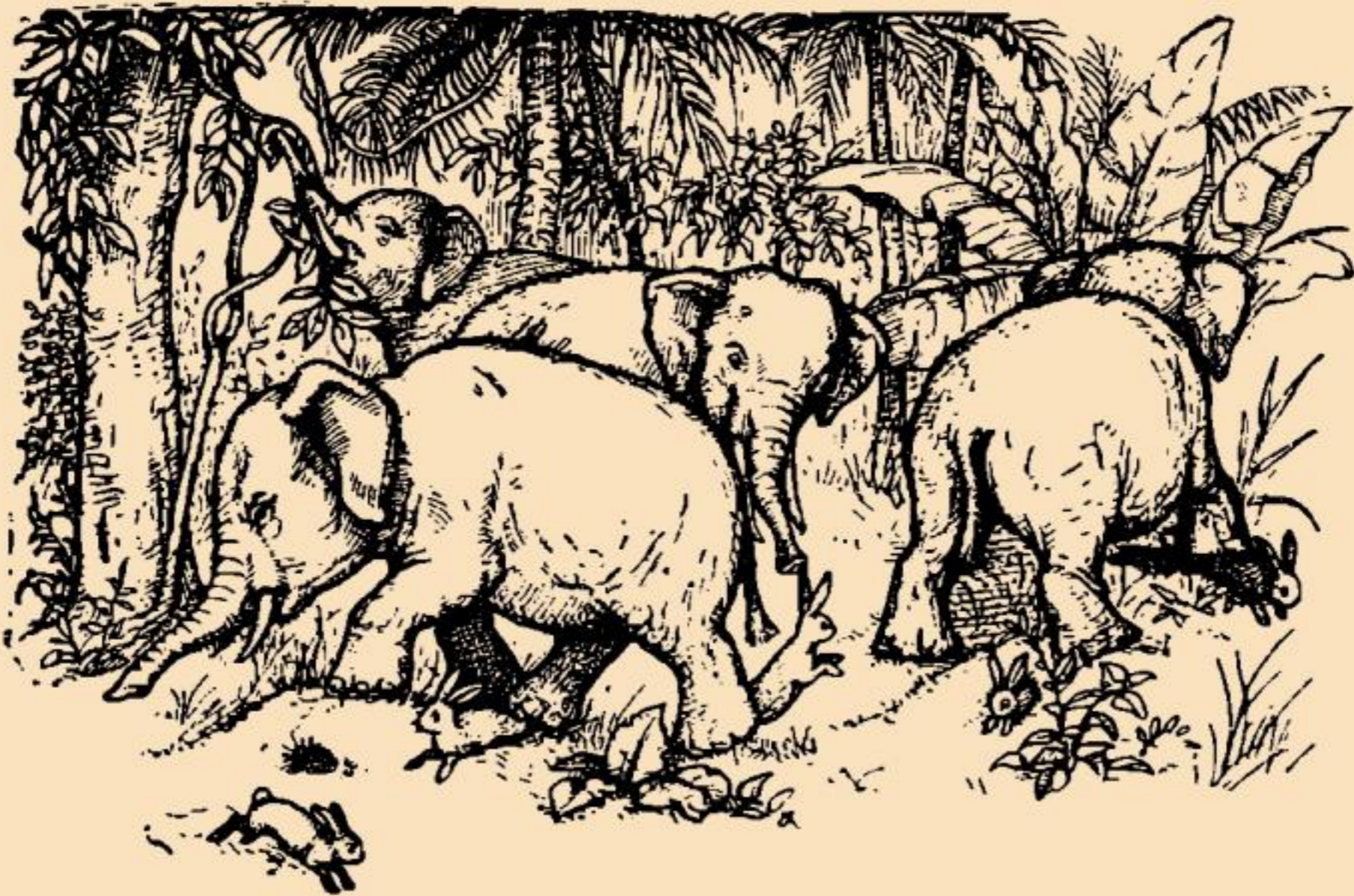
— Слухайте, дядьку Чотиризубе, чи ви не бачите, яка біда притиснула нас. Води нема ніде, хоч гинь. Ми всі ходимо вже по тижню не мигі, а наші діти в'януть та гинуть зо спраги. Адже твоя річ дбати, щоб нам була вода.

— Я й дбаю,—промовив Чотиризуб.—Я вже тиждень тому вислав на всі боки посланців, щоб розвідали, де тут близько чи далеко є погожа вода, щоб нам була для нашої потреби.

Ще він не кінчив своїх слів, як надійшли посланці й говорять:

— Маємо воду! Маємо воду! Ходіть!

Не довго думаючи, зібралися всі Слони й рушили в дорогу. Ішли вони не довго й не коротко, а п'ять днів і п'ять ночів, поки не дійшли до великого озера, що лежало серед лісів на широкій рівнині, порослій корчами та травами. Слонам страшенно подобалася нова домівка. В озері могли купатися і хлюпатися цілісінький день, а вечером знаходили собі багату пашу на рівнині і в околичніх лісах.

Але трапилося так, що на тій самій рівнині з давніх-давен жила незліченна сила Зайців та Кроликів. Під кожним корчем були їх ямки, випорпані в м'якій, пухкій землі. Легко зрозуміти, що як Слони заквартирували тут, то Зайцям пришлося круто. В перші-ж дні Слони своїми ножищами порозтолочували багато Заячих гнізд, подушили багато малих

Зайченят, та й старим Зайцям не одному перепало: цьому відтолочили одну ногу, тому дві, а як кому відтолочили голову, то той був ще й щасливий.

Бачачи таке своє нещастя, збіглися всі Зайці на раду. Там то було йойкання, плачу та нарікання. Одні радили забиратися з цеї рівнини й тікати щодуху, куди ноги несуть, бо де-ж таки: Слони такі великі й міцні, що Зайцям навіть і думати не можна з ними змагатися. Але інші, розсудливіші, кажуть:

— Та чекайте-ж бо. Ще-ж не кінець, щоб ми так, ні сіло, ні пало, покидали свою рідну батьківщину. На кожний спосіб є ще спосіб. Треба тільки подумати.

Довго вони думали і не могли нічого видумати. Далі виступив один Заєць. Довгослух називався, і сказав:

— Чекайте, браття! Я маю спосіб і надіюся, що ще сьогодні позбудемося непрошених гостей.

І не говорячи нічого більше, пішов у гущавину, де паслися Слони.

Наблизившись, він привітався чемненько й каже:

— Заведіть мене до свого Війта, маю йому сказати щось дуже важне.

Слони завели його до Чотиризуба. Ставши перед ним на задні лапки, Заєць мовив:

— Великоможний Чотиризубе! Приходжу до тебе не з власної волі, а яко післанець нашого ясного й безсмертного заступника Місяця.

— Так? То Місяць є патрон ваш? — мовив Слон.

— А так. І він послав мене оце до тебе й велів заявити ссь які слова: „Моє серце засмучене

моє лице затемнене, моя душа в тяжкій жалобі. Бо прийшли Слони, не питавшись, зайняли мою рівнину, не просившись; збовтали моє озеро, не дозволявшись. І своїми ногами вони потолочили домівки моїх Зайців, повбивали невинних діточок, покалічили старців і жінок, пролили на землю кров неповинну“. І говорить тобі наш ясний Місяць моїми устами: „Загніваюсь тяжко на тих злочинців, переміню їм усю воду в кров, а всю пашу в будяки, напущу на них тяжкі хвороби й зарази, коли будуть довше противитися мені“.

Почувши цю мову, Слон Чотиризуб аж о-світі не стямився. Як кожний такий валило, він був добродушний і м'якосердний.

— Ой, лишенько! скрикнув він.—Та-ж ми й не знали нічогісінько. Ні з сього, ні з того, бач, у які тяжкі гріхи вскочили: ще й гнів святого Місяця на себе навели. Що-ж нам робити тепер.

— Ходи, великоможний Чотиризубе,—мовив далі Заєць Довгослух,—ходи зо мною. Стань перед ясним лицем нашого патрона, перепроси його, може він тобі скаже, що маєш робити.

Слон з тяжким серцем пішов за Зайцем. Була ясна, місячна ніч. Місяць вповні стояв на небі, а Заєць припровадив Слона просто до озера.

— Ось бач, великоможний Чотиризубе,—мовив він:—наш патрон саме купається в своїм озері. Поклонись йому здалека, але не говори до нього нічого. Бачиш, який він сумний, які зморшки на його чолі. Це він гнівається на вас.

Слон поклонився Місяцеві і стояв тихо на березі озера.

— Доторкнися трубою до цього посвяченого озера,—мовив далі Заєць.—Може святенький Місяць дасть тобі який знак, що маєш робити далі.

Слон послухав Зайцевих слів і встромив свій хобот у воду. В тій хвили гладка поверхність озера зморщилася, захвилювала, і з нею разом захвилював також образ місяця, відбитий у воді.

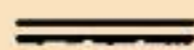
— Ну, тішся, великоможний Чотиризубе,—радісно промовив Заєць.—Наш патрон приймає твій поклін: бачиш, як прихильно похитав головою і велить тобі з твоєю громадою йти далі на схід сонця. Пройдете три дні дороги і знайдете там інше озеро й іншу рівнину й будете там жити щасливо.

Радісно поклонився Слон ще раз Місяцеві й пішов. І ще тої самої ночі всі Слони вибралися з цього місця, а Зайці живуть там і досі в спокої.

— Оце, мої любі,—закінчила Ворона,—приклад того, що значить мати сильного опікуна. Одно ім'я, один образ його може відстрашити ворога. Ну, а Совою кого ви налякаєте? Та й ще якби ви знали, що то за погана, злодійська, подла та підступна птаха. Не даром вона боїться денного світла. У неї сумління злодійське, он що. А мати такого злодія за царя, то це вийде на те саме, як Горобець і Костогриз до Кота на суд ходили.

— А це-ж як було?—гуртом запитали птахи.

— То ви не знаєте й цього?—промовила Ворона.—Ну, добре, слухайте-ж, я вам розповім і цю історію.

IV.

дного разу, мала я гніздо на вершку здоровенної крислатої тополі. Недалеко від мене, в вершку тої самої тополі в гарному дуплі звив собі гніздо Горобець. Дуже він мені подобався, бо був добрий сусіда і розумна голова. Бувало вечером до заходу сонця не раз сидимо в своїх гніздах і розмовляємо з ним про всякі речі. Щира душа була.

Та ось раз, як настала пора достиглого проса, мій Горобчик як полетів рано, то й вечером не вернувся.

„Що це з ним сталося?—подумала я.—Чи не трапилася йому яка лиха пригода. Може хто бідолаху вбив або в сільце зловив у просі“.

Посумувала я, та що було робити. Минула ніч, Горобця нема. Минув день, далі другий і третій, його таки нема.

„Певно загинув десь неборак“, — подумала я. Четвертого дня прилетів Костогриз, посидів на тополі і, побачивши дупло, а в ньому порожнє гніздо, заліз у нього. Переночував одну ніч, і сподобалась йому Горобцева домівка. Другого дня він вже зовсім розгосподарювався тут.

Не дуже це мені сподобалося, бо з Костогризами і Сороками я не люблю водити компанії. „Але що—думаю собі.—Горобця нема, то яке-ж я маю право боронити кому іншому оселюватися в його хаті. Про мене, нехай собі й Костогриз сидить“.

Аж ось десь за тиждень так, прилітає мій Горобець. Він літав у сусіднє село на проса і такий прилетів повний, круглий та товстенький, як грудка масла. Побачивши Костогриза в своїм гнізді, він крикнув до нього:

— Гей ти, побратиме. Це моє гніздо. Коли ти, буває, заблудив сюди знехочу, то прошу тебе, забирайся власним коштом із моєї хати.

— Овва, який мені господар. Це моя хата, а не твоя. Звідки це ти такий взявся, щоб випрошувати мене з мого власного кутка.

— Твоя хата?! — скрикнув Горобець і чубок йому настовбурчився від гніву.—Що це ти говориш? Яким правом вона твоя?!

— Таким правом, що я сиджу в ній.

— Ге-ге! Це зlodійське право. Я її будував, я в ній жив цілий рік, а ти розбоєм забираєш мені моє... Геть звідси!

— Коли-ж мені не хочеться. Я тут господар, а ти махай собі на зламану голову.

Одним словом, посварилися обидва добре, а далі стали на тім, щоб іти до суду.

— Це не може бути. Я мушу дійти свого права, — гарячився Горобець.

Я чула всю розмову й зацікавилася, якого то суддю вони собі знайдуть. Тож коли оба противники полетіли, я назирцем і собі за ними.

Летять вони низом, а я горою. Видно мені все довкола. Бачу, недалеко нашої тополі мав своє гніздо дикий Кіт. Він як-раз тоді лежав у засідці й чув сварку Горобця з Костогризом. А як вони договорилися до того, щоб іти до суду, мій Кіт живенько скочив на високий камінь, став на одній нозі, втупив очі в сонце, підняв передні лапи, мов христиться набожно, і знай муркоче святі приповідки:

Не чини другому, що тобі не мило.

На сто добрих слів вартніше одно добре діло.

Як хвіст не криє пса від мух і від сльоти,

Так сама мудрість без пожитку є без чесноти.

Вартніший овес, ніж солома вівсяна

Від молока вартніша є сметана,

Вартніший плід, аніж гілляка та,

А від життя вартніша чеснота.

До досконалости провадять три дороги:

Для бідних не щади підмоги,

Для добрих май в душі зичливість,

Для всіх-же—справедливість.

Горобець і Костогриз, летячи як-раз побіля того місця, побачили Кота. Зупинилися і стали прислухатись до його побожного муркотання.

— Слухай, — промовив Костогриз. — Це побожний муж. Якийсь святий стовпник. І мудрий, і справедливий, то вже напевне. Ходімо до нього: вже як він нас не розсудить спрваедливо, то я не знаю, де нам кращого суддю знайти.

— Але-ж це Кіт, — промовив Горобець. — Це наш заклятий ворог. Як же нам іти на суд до нього.

— Ну, то станьмо здалеку, — каже Костогриз. — Посідаймо ось тут на гілляці і розкажім йому свою справу.

— Добре, посідаймо.

І справді, оба суперники сіли на гілляці над Котом, поклонилися йому, а Костогриз промовив:

— Святий стовпниче! Бачачи твою побожність і важку покуту й чуючи твої справедливі слова, ми приходимо до тебе, щоб ти розсудив нашу справу. У нас зайшла сварка. Вислухай нас, а котрого признаєш неправим, того можеш з'їсти.

— З'їсти, — жалібно промимрив Кіт. — Але-ж, дітоньки, що ви мовите. Вже три дні і три неділі, як я зарікся їсти м'ясні страви й мордувати пташок. Ні, нікого я не з'їм, але розсуджу вас по щирій

правді. Тільки, мої серденятка, я старий, глухий. Ходіть ближче, ось тут коло мене, й розкажіть, що це за сварка зайшла поміж вами.

Обидва суперники повірили хитрому Котові, злетіли з гіллячки й поставали перед ним. А йому, драпіжникові, тільки того й треба було. Одним мигом скочив, ухопив одного в свої пазурі, а другого в зуби, позагризав обох, і радісно муркочачи, поніс до свого гнізда.

— Оттак,—закінчила свою річ Ворона,—буде й вам усім, коли виберете собі царя та ще й Сову. Вночі ви спите, а вона бачить і літає, і буде вам шкодити. А вдень, коли ви літаєте, вам треба підмоги,—вона сліпа, не бачить нічого і спить у своїм дуплі. Яка-ж вам із неї буде користь.

Почувши це, птахи подумали:

— Правду мовить Ворона. До чого нам той цар взагалі та ще такий балухатай, як ця Сова. Краще забираймося геть і жиймо так, як жили досі.

І не довго думаючи, всі розлетілися.

Лишилася тільки Сова й Ворона. Сова сиділа на престолі, ждала коронації й дивувалася, чого це враз усі птахи порозліталися. А Ворона почала глузувати з неї.

— Довго тобі, кумонько, ждати доведеться. Та ти лучче не жди, бо з твоєї коронації так-таки нічого й не буде. Хіба не бачиш, що всі птахи розлетілися.

— Га, погана Вороно,—скрикнула Сова. --Я знаю, це ти наструнчила їх проти мене. Але чекай,

я тобі цього не подарую. Віднині я й весь мій рід оголошуємо війну тобі й твоєму родові.

— Отця війна, наш Старосто,—закінчив старий Каркайло,—ведеться й досі і не скінчиться, мабуть, ніколи.

— То що-ж нам в такому разі робити?

— Я думаю,—мовив Каркайло,—що треба з усіх тих рад, які тут досі були висловлені, взяти по трошки з кожної. Треба послати когось до Сов—це так. Треба воювати з ними—це напевне. Та разом з тим треба держатися в спокою—це розуміється. Щоб нас не повбивали—мусимо втікати, а коли хочемо перемагати—мусимо подождати. Але до того всього треба ще одного. Треба способу, щоб усі ці поради сполучити в одну цілість. Треба хитрости.

Всі Ворони сиділи, пороззявлявши дзьоби при тій премудрій раді, але ніхто не розумів її гаразд.

— Мудро ти радиш, дядечку, — мовив воронячий Староста, — але нехай мене суха ялиця поб'є, коли я розумію, до чого ти гнеш.

— До того гну, що треба нам узятися на хитрощі в війні з Совами, ось що, — мовив Каркайло. — Треба нам мати раду і зробити з ними так, як три Круки зробили з Яструбом.

А як-же вони зробили з ними, — запитали Ворони.

— Е, то цікава історія, — мовив Каркайло. — Слухайте ж, як то колись було.

V.

етіли раз три Круки, та й голодні-голодні. Дивляться, а Яструб згори вдарив на хату, зловив голуба й несе його в пазурах до лісу, щоб снідати.

— От-би нам хоч отакого голуба дістати,— зідхнув один Крук, сидячи на ялині.

— Всі три ми не були-б ситі, але бодай хоч трохи закропилися,—додав другий.

— А давайте відберем від Яструба його добичу,— мовив третій.

— Відберем, але як. Сильний дряпуга, а доброхітно не дасть.

— А може й дасть. Слухайте, що я придумав,— мовить третій Крук.

Усі три стулилися головами до купи, пошептали собі щось по-своєму, а потім живенько розлеті-

ліся так, що Яструб і зовсім їх не бачив, і посідали кожний на окремій деревині та так, щоб Яструб, летячи до ліса, мусів летіти побіля них. Коли Яструб наблизився до першого Крука, він злетів із деревини, порівнявся з ним та й кричить:

— Добрий день вам, дядечку!

— Доброго здоров'я!—буркнув Яструб, а сам дивиться на Крука тим оком, що на Пса. А тебе яка біда до мене несе.

— Видно, що тісно вам прийшлося, дядечку, — мовить Крук, — коли ви вже пустилися вудвудів ловити.

— Яких вудвудів?—крикнув Яструб. А треба вам знати, що Яструб краще згине, ніж має вудвудятину їсти: страх не любить того смаку.

— А отже вудвуда несете, нівроку вам, — кепкує Крук.

— Що ти, осліп, чи що? Не бачиш, що це голуб, — лютиться Яструб.

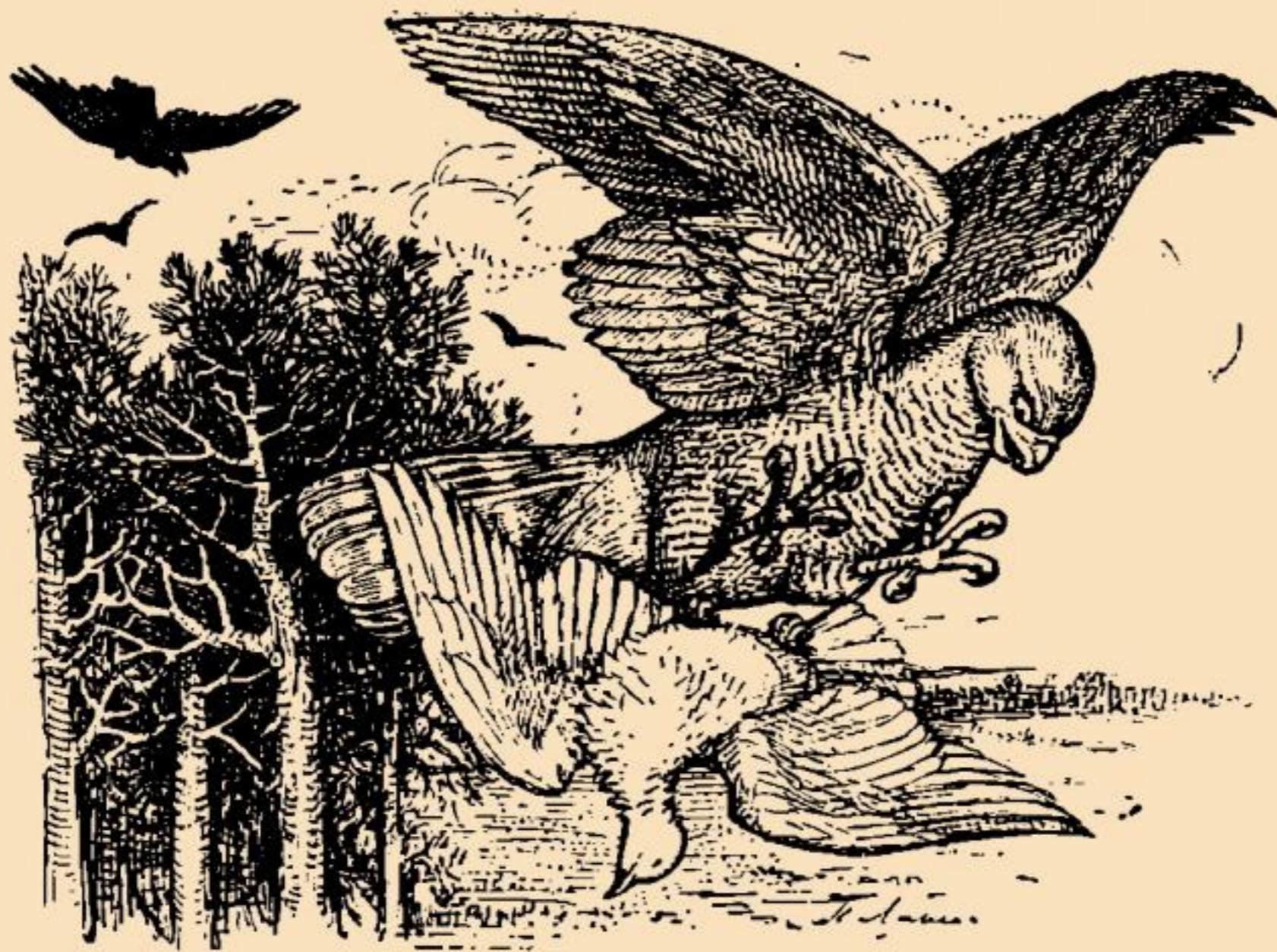
— Голуб?—дивується Крук—Ти диви, перший раз такого голуба бачу. Я-б присягнув, що це вудвуд. Ну, та коли так хочете, то нехай буде й голуб.

І полетів геть. Яструб летить далі злий уже, аж назустріч йому другий Крук.

— Здорові були, дядьку.

— Щезай зі своїм родом поганим, — крикнув на нього Яструб.

— Ой, а чого це ви такі недобрі. Я-ж тому не винен, що пострічався з вами. Чи може встидно,

що я побачив, як ви вудвуда несете. Що-ж, дядечку, голод не тітка. Як нема голуба, то треба грішне тіло хоч вудвудятиною нагодувати.

— Та чи ти з глузду зсунувся, чи що? Хіба не бачиш, що це голуб, а не вудвуд.

— Я, дядечку, добре бачу, але вам з великого голоду трохи баки забило. Ну, та ви не бійтеся. Я-ж вам вашого вудвуда не відбираю. Смакуйте його на здоров'я. Я-б і так не взяв його до рота, щоб ви мені не знати що давали... Тьфу!

І полетів геть.

„Що за мара?—думає собі Яструб.—Чи я дурний, чи вони. А може й справді я з поспіху замість голуба та анахтемського вудвуда зловив. Тьфу!

А справді пахне щось не тєє, не голубом. Але подоба голуб'яча“.

Та вже бідний починає власним очам не вірити.

„Може й справді у мене яка куряча сліпота, або що. От зажду. Он летить•ще один Крук, що він скаже“.

І справді, супроти нього надлетів третій Крук.

— Здорові були, дядечку!—закричав він.—А куди це ви цього вудвуда несете? Що? Може Ведмедя кольки сперли, а ви хочете дати йому вудвудятини замісто лікарства.

— Сказився ти з своїм Ведмедем і з вудвудятинною,—скрикнув завстиданий Яструб і випустив голуба з кігтів.—Справді, коли тобі троє скажуть, що ти п'яний, то лягай спати, а коли три свідки сказали, що це вудвуд, то хай йому цур.

І він полетів геть, а Круки кинулися на голуба і з'їли його.

— Оттак і ми повинні добрати способу, щоб побороти наших ворогів,—закінчив свою промову Каркайло.

— Дуже добре,—згодився Староста,—але який-же може бути спосіб? Скажи, коли знаєш, бо я ніяк нічого не придумаю.

— Один спосіб я знаю,—мовив Каркайло.—але можу його сказати тільки тобі і то в чотири очі.

— Га, коли не можна инакше, то нехай буде й так,—промовив Староста і попровадив Каркайла до свого покою, а замкнувши двері, промовив:

— Ну, тепер говори.

лухай, Старосто, мій спосіб такий,—мовив Каркайло.—Вчинися ти на мене ніби гнівний, викинь мене за двері, перед усім народом кричи, що я хотів тебе зрадити, дав злу раду, побий і покровав мене добре, але-ж пам'ятай, добре покровав, не жаліючи і, покинувши мене в лісі, збирайся з усім народом і лети геть із цього лісу. Лети далеко, аж на Чорногору і там чекай на мене. Я тимчасом постараюся дістатися до Сов'ячого замку і виглядіти, як-би можна їх найлегше побороти. А коли все розвідаю гаразд, тоді прилечу до вас і дам вам знати. Не бійся за мене. Я певний, що все мені вдасться, як слід.

Обговорили справу докладно і Староста згодився на Каркайлову раду. З лускотом від відчинив двері, б'ючи Каркайла крилами і дзьобом і драпаючи

його кігтями. А коли викинув його, почав перед цілим народом кричати:

— Ах ти, зрадник! Ах ти, запроданче! То так ти вірно служиш воронам? Ні, я розірву тебе на шматочки.

І він бив і дряпав бідного Каркайла, поки той знівечений і закривавлений, не впав на землю.

— Там і гинь, — крикнув Староста. — А ви дітоньки, збирайтеся всі в дорогу. Справді бачу, що годі нам тут жити, коли під самим боком, як гадюка, кублиться чорна зрада. Ходімо шукати собі іншого приміщення.

З великим вереском і гамором піднялися Ворони з своїх предковічних гнізд, попрощалися зі своєю батьківщиною і під проводом старости полетіли на Чорногору.

Сови в своїм замчищу чули цей вереск, гамір, але не знали, що він значить. А коли настав вечір і стемніло добре, вони вилетіли своїм звичаєм на полювання. Кинулися сюди-туди до воронячих гнізд—порожньо, як вимів. Не то що Ворони, жодної живої душі немає. Що за диво? Шукають Сови, никають по лісі, аж чують: під одним дубом щось стогне і тріпається. Прилетіли ближче, а то Крук.

— А, ось ти тут нам,—закричали Сови й кинулися, щоб розірвати його.

— Стійте, стійте,—слабким голосом промовив Каркайло.—Не вбивайте мене. Сами бачите, мені вже й так не багато до смерти. Але прошу вас, заведіть мене до свого Старшини. Я хотів-би перед смертю сказати йому одну дуже й дуже важну річ.

Послухали Сови Каркайлової просьби, взяли його легенько попід крила й принесли до свого Старшини Пулоокого.

— Що ти за один і що маєш мені сказати?—грізно запитав його Пулоокий.

— Вельмишановний сов'ячий Старшино—промовив Каркайло, ледве держачися на ногах.—Я звуся Каркайло і ще сьогодні був найстаршим міністром у Ворон. Але через свою прихильність до вас, Сов, через свою раду я попав у неласку, потерпів ганьбу й побої, з яких, мабуть, уже й не видужаю.

— Що-ж це за історія була в вас і де поділися всі Ворони?

— Полетіли геть зо страху перед вами... Я радив своєму Старості не задиратися з вами, послати до вас посланців з дарунками і жити з вами в злагоді. Ой, лишенько моє. Він не тільки не послухав моєї ради, але визнав мене за зрадника і мало не вбив.

— Куди-ж Ворони подалися!

Але Каркайло прикинувся, що зовсім умирає й простогнав.

— Ой, умираю! Звели, поважний сов'ячий Старшино, своїм лікарям оглянути й позавивати мої рани. Звели дати мені трохи води й дечим підкріпитися. Я хотів-би виявити тобі всі замисли і плани лютого Старости і його злих дорадників. Я був на їхній нараді, чув, яку пекельну штуку придумали вони супроти вас і хотів-би перед смертю остерегти тебе.

Пулоокому аж мурашки пішли поза плечима, як він почув Каркайлову мову. Живенько звелів лікарям оглянути й позавивати Каркайлові рани, звелів слугам нагодувати й напоїти його. А коли Каркайло почувся в силах, велів привести його і сказав:

— Ну, тепер говори!

VII.

лі дорадники—то найбільше лихо,—промовив Каркайло, стоячи перед Сов'ячим Старшиною Пулооким.—Таке лихо випало і нам Воронам. Забажалося нашому Старості конче воювати з вами; а хто противиться тій безумній війні, той у нього зрадник. І скільки там на раді вони ламали собі голови над тим, яким способом воювати з вами! Одні радили накликати на вас Яструбів, другі хотіли ввійти в спілку з Мишами та Пацюками, інші настоювали, щоб Ворони перемогли себе й не спали вночі та боролися з вами віч-на-віч. Ну, а я з того всього сміявся, бо знав, що нічого путнього з того не вийде. Але коли один почав радити, щоб вислідити ваше замчище і всі ваші сховки й напасти на вас за дня, доки ви спите, та повбивати вас усіх загалом, оттоді моє серце стислося страхом за вашу долю. Бо я знав, що вдень ви безоружні так само, як ми вночі.

— Чи бач, які мудрі!—скрикнув Пулоокій.—
Вдень на нас напасти лагодяться. Це справді не
добром пахне.

— Я знав це, вельможний Старшино,—мовив
Каркайло,—і тому, скільки сили мав, підняв голос
проти такої ради. „Як-то—кажу—ми можемо ко-
користуватися з такого нечесного способу й напа-
дати на сонних. Адже це була-б вічна ганьба для
всього воронячого роду“!

— А так, а так!—заверещали всі Сови.—Вічна
ганьба для вас! Це нечесно, це зовсім погано!
Фе! фе! фе!

— А по-друге, сказав я,—говорив Каркайло:—
не так легко вислідити сов'ячі сховки. Адже в їхнім
замку панує вічна п'ятьма і ви, хоч влетите туди,
нічого не побачите там!“

— Але даремні були мої слова,—говорив Кар-
кайло.—Раз заповзялися наші воювати, то їм, хоч
що говори, усе мов горохом об стіну. Тоді я встав
та кажу: „Коли так, то я не бачу іншого способу,
як піти і розказати про все Совам. І поки ви збе-
ретесь на цю безглузду війну, вони ще цієї ночі
вискочать із свого замчища і повбивають вас усіх“.
Ці слова наробили переполоху між Воронами.
А Староста, здурілий від воєнного запалу, кинувся
на мене зі своїми підручними і давай бити, дзьобати,
дряпати й калічити. Там-би, певно, й смерть мені
була, якби я не запхався під коріння старого дуба,
звідки вже ні могли мене витягнути. Тоді Староста
крикнув:

— Ну, досить з нього. Маю надію, що цей зрадник тут і сконає в тій ямі. А ми всі летімо в чужий край, за дев'ять гір. Там будемо безпечні, поки наші шпиги не оглянуть добре сов'ячого замчища. А тоді ми прилетимо, ввірвемося до їх сховку і повбиваємо всіх до нащадка.

Всі мовчали, почувши таку мову. Задумався й Пулоокій. А було у Сов також п'ять радників. І Пулоокій по тяжкій задумі звернувся до них:

— Наші радники! Сами ви бачите, як стоїть справа. Оцей Каркайло, найстарший радник нашого ворога, що є серед нас, розповів нам усі замисли нашого противника. Що-ж нам тепер робити?

VIII.

Перший радник, подумавши хвилю, промовив:

— Я міркую так, що треба нам скористати з того союзника, що так несподівано ми найшли. Приймімо його гостинно й будьмо йому вдячні за те, що остеріг нас перед страшною небезпекою.

— То добра рада, — мовив Пулоокій. — А що нам скаже другий радник.

— Я також не маю нічого проти того, — відповів другий радник, — а тільки думаю, що нам треба ще скористуватися порадами цього Каркайла, як нам далі провадити війну з Воронами. А тому я думаю, що як тільки він дійде до сили, нехай веде нас на те місце де сховалися Вороги. Полетимо під його проводом, повбиваємо всіх наших ворогів і тоді будемо безпечні.

— Розумно радиш, — мовив Пулоокій. — Ну, а третій радник що скаже?

— Я також не маю нічого проти того, щоб гостинно прийняти оцього нашого полонянина. Тільки я не радив-би летіти шукати наших противників хто зна куди за дев'яту гору. Коли Каркайло є такий щирий наш прихильник, то нехай він удень пильнує нашого замку від несподіваного нападу, а вночі ми й так нікого не боїмося.

— Дуже розумно говориш, — сказав Пулоокій. — Ну, а четвертий радник що скаже?

Четвертий радник називався Пугукало. То був понурий чоловік, хворий на косу і тому звик бачити усе в найчорніших кольорах. Він слухав промови своїх товаришів з великим невдоволенням і аж вертівся на своїм місці. То-ж тепер, коли дійшла до нього черга сказати свою думку, він мусів відхлипнути добру хвилю, щоб втихомирити свою злість і говорити спокійно, як належить радникові.

— Не розумію я, — так почав він, — відки взяли мої шановні попередники, що оцей Каркайло є такий великий наш приятель. Що він сам вдає з себе нашого приятеля, це для нас дуже непевне свідоцтво. Все те, що він набалакав нам про воронячі замисли, на мою думку, чиста брехня. Адже-ж про те ми не маємо ніякого іншого свідоцтва, крім одного нього. Правда, Ворони покинули свій осідок і полетіли геть. Але чи конче з тої причини, що каже нам Каркайло — сумніваюся. Правда,

ми знайшли його побитого й покривавленого, але чи обов'язково через ту раду, що він ніби-то подав Воронам. Сумніваюся. А що, як він попросту вкрав у когось срібну ложку і через те прийняв кару? А що, коли він є тільки воронячий шпиг? Бо скажіть, будьте ласкаві, з якої речі він має бути таким гарячим нашим приятелем? Що він нам родак, свояк?! Я цього ніяк не можу зрозуміти.

Похнюпив голову після цих слів Пулоокий, позвішували дзьоби й радники, почувши ті слова. Та й справді, з якої речі Каркайло став таким завзятим сов'ячим приятелем. Тут є щось непевне.

Але Каркайло чув цю промову і приготувався до відповіді. Він затріпотав крилами й попросив слова.

— Ну, Каркайло,—мовив Пулоокий.— Чуєш, що каже радник Пугукало. Здається, ти хочеш щось відповісти на його слова.

— Так, вельможний старшино.

— Ну добре, говори.

ІХ.

кби я був на твоїм місці, вельможний Старшино,—мовив Каркайло зворушеним голосом,—то оцей Пугукало був-би в мене найстаршим радником. Він, справді, великий патріот і розумний муж, він щиро дбає про сов'яче добро і спокій. Та на жаль, дечого не знає. Я йому з того не роблю закиду. Але коли він тут порушив питання, чому я такий прихильний до сов'ячого роду, то мушу оповісти цю історію. Давно це було, вже буде тому з п'ятдесят літ. І от трапилося раз так, що батько цього Пугукала, літаючи кудись далеко за поживою, заблуdiv, запізнився. Ранок наскочив і бідолаха мусів заночувати в нашій лісі. Та тільки побачили його Ворони, зараз кинулися з великим вереском і хотіли вбити. Почувши цей вереск, я прилетів на місце й питаю, що тут затиск і товкотня.

— Сова! Сова!—закричали Ворони. Диви, онде Сова сидить. Треба її вбити.

Бідний Пугукало сидів на гілляці, мов купка нещастя. Ворони купами нападали на нього, били дзьобами, дряпали пазурями, рвали на ньому пір'я. Жаль мені зробилося бідного парубка. І я крикнув до своїх:

— Стійте?! Хіба не бачите, що це не Сова!

— Не Сова,—здивувалися Ворони.—А що-ж таке?

— Пугукало.

— От тобі й на. А Пугукало хіба не Сова?

— А не Сова, тільки Пугукало.

— А-а-а!

Я забив Воронам клина в голову.

— Так що-ж нам робити?

— Дайте йому спокій,—мовив я.

— Га, коли ти кажеш...

Так, так. І наказую в імені Республіки.

Почувши це, Ворони розлетілися, а я взяв бідного Пугукала з собою до гнізда, захистив його аж до ночі і таким способом урятував його від смерті. Він поклявся мені віддячитись і додержав слова. В війні, що вибухла між нами й вами, він усе обминав моє гніздо й нікому не дозволяв робити мені кривди. А раз, коли я, пізнім вечером вертався додому й попав уже в пазурі одній Сові, він вирятував мене з неминучої погибелі. Оттоді то я й поклявся бути до смерті вдячним не тільки йому, але й цілому сов'ячому родові. Оця присяга змушувала мене завсіди промовляти на державній раді проти війни з вами. Вона змушує мене й тепер, коли наш Староста прогнав мене, служити

вам усею вірою й правдою. От тим-то, вислухавши всіх рад, що виголошувано тут, я найбільше зрадів, почувши слова шановного Пугукала. Справді, убийте мене ось тут на місці: Це буде найкраще для мене. Я також воронячий патріот і волю десять разів згинути, ніж маю провадити вас проти моїх братів.

Усі радники були дуже зворушені, а Пулоокому аж сльози навернулися на очі. Він обернувся до свого найстаршого радника й запитав його:

— Ну, що ти скажеш?

— Я думаю, вельмишановний Старшино, що вбивати цього чесного старця нам зовсім не подобає. Так само не подобає нам робити з нього шпига. Приймім його з повагою, пригорнімо до себе так щиро, як він заслуговує, слухаймо його мудрих рад, але, розуміється, маймо і свій розум.

— І я так думаю,—мовив Пулоокий.

З радісними криками повели Соби Каркайла до свого замку. А коли стали при вході, Каркайло заслонив свої очі правим крилом, зупинився і промовив.

— Вельможний Старшино! Не годиться мені вступати в ваші сов'язчі палати.

— А то чому?—запитав зачудований Пулоокий.

— Сядьте ось тут і я скажу вам.

Пулоокий і всі радники посідали при вході печери і Каркайло почав.

Х.

ід мого покійного батька, — мовив Каркайло, (швидко вже мине сто років, як він помер) чув я, що давно колись ворожила одна премудра Сова, про майбутнє вашого й нашого роду. З тої ворожби мені й досі пам'ятається один вірш:

Крук у сов'ячій гнізді —
Бути Совам у біді.

А я не хотів-би наводити біди на твою домівку, вельможний Старшино, і для того прошу тебе, лиши мене ось тут, знадвору. Я зроблю собі гніздо край брами вашого замку і, як вірний сторож, буду пильнувати за дня, щоб мої свояки не вдерлися до вас і не наробили вам якої шкоди.

Пулоокій і його радники згодилися на це, один тільки Пугукало недовірливо похитав головою.

— Ну що, Пугукало, — обізвався до нього Пулоокій, — тобі знов щось не в лад?

— Не в лад мені, вельможний Старшино, що ви всі так вірите цьому старому брехунові. Ані мій покійний батько не говорив мені нічого про приязнь з Круком, ані я ніколи не чув такого пророцтва.

— Е, чи одного то не раз чоловік не чув і не знає, а воно проте правда,—відповів Каркайло.

— А я боюся,—говорив далі Пугукало.— Не вмію вам сказати чого, а боюся. Здається мені, що не зможу заснути в замку, де Крук буде придверником. І все мені пригадується історія Лисички з ямою.

— Що-ж це за історія?—запитав Пулоокій.

— Та так собі, проста історія, але є в ній добра наука.

— Ану, говори, говори.

ХІ.

ула собі раз Лисичка,—став казати Пугукало,—й жила в вигідній ямі. От раз вона пішла на полювання й забарилася досить довгенько. Вертається десь коло полудня, дивиться—ой, лишенько. Перед її ямою на піску сліди Леопарда, обернені до ями, а слідів із ями не видно.

„Е,—думає собі Лисичка,—тут щось не добре. Бачу сліди Леопардові до ями, а слідів із ями не видно. Значить, Леопард заліз у мою яму й сидить там, чекає, щоб мене з'їсти. Ой, бідонька! Що мені зробити, щоб переконатися, чи справді він у ямі“.

Подумала Лисичка, та й видумала спосіб. Стала перед ямою та й гукає:

— Добрий день, ямо!

А в ямі справді сидів Леопард. Він усю ніч бігав по лісі, нічого не зловив і, зголоднівши, заліз у Лисиччину яму, думаючи:

„Тут у цій ямі певно живе якийсь звір. Тепер його нема вдома, пішов на лови. Але я подожду, коли він повернеться з ловів, і тоді вхоплю його і з'їм“.

Але бідолаха не на такого звіря наскочив. Лисичка стоїть при вході й гукє:

— Добрий день, ямо!

У ямі тихо. Гукнувши разів кілька, Лисичка ніби розгнівалася.

— Що-ж ти, погана ямо, — стала вона гукати, — не хочеш відповісти мені. Ти вже забула, як ми умовилися з тобою, що ти маєш відповідати мені, коли я прийду до тебе. Ну, та про мене: не хочеш говорити, то я піду геть, пошукаю собі іншої ями.

А Леопард сидить у ямі, слухає Лисиччине балакання та й міркує собі:

„Певне ця Лисичка мала з ямою умову і яма мала відповідати їй на питання. А тепер яма перелякалася мене та й мовчить. Дай, крикну сам“.

І не довго думавши, як завє:

— Добридень, Лисичко!

— А Лисичці тільки того й треба було. Почувши голос Леопардів, як не дряпне що-духу. Побачила небога, що справді її яма не порожня. Отак і нам, шановний Старшино, треба бути обережними, як та Лисичка, — закінчив своє оповідання Пугукало.

— Фе-фе, Пугукало, — сказав йому Пулоокій. — Зовсім не до ладу твоє оповідання. Адже сам чуєш, як щиро промовляє Каркайло, як він сам упере-

джує нас, щоб ми були як найобережніші. Встидайся бути таким злим і недовірливим. А ти, друже Каркайло, не слухай його базікання. Жий собі безпечно під моєю опікою і гніздися, де хочеш.

І з тим словом Пулоокій з усім сов'ячим народом влетів до замку на денний спочинок, а Каркайло лишився надворі.

— Слухайте, мої діти, свати й свояки,—сказав Пугукало.— Не вірю я цьому Крукові і вам раджу не вірити. Щось мені не добром пахне від нього. Волю заздалегідь покинути цей замок, цього бідного засліпленого Старшину і його радників і шукати собі іншого притулку, ніж хоч один день проспати під доглядом Крука. А ви як думаєте?

— І ми так думаємо!—загукали свояки.— Веди нас, летимо за тобою.

І, зібравшись, вони полетіли шукати собі іншого осідку.

А Каркайло, бачачи це, тільки радів. А коли розвиднілося, він добре оглянув сов'ячу печеру, і коли зобачив, що вона мала всього один вузький вхід, промовив сам до себе:

— І оце ті дурні Сиви називають своїм замком, своєю обороною. Та це-ж нагла смерть і вічна небезпека, а не оборона. Чекайте-ж но, я вам покажу, яка вам тут буде оборона.

XII.

инали дні за днями. Каркайло все ще вдавав з себе слабого, не літав на полювання, а годувався мишами та пташками, що на розказ Пулоокого приносили для нього Соби.

Але він розпочав будувати собі гніздо. Лігаючи по лісі, він збирав сухе ломаччя, зносив його й кидав проти входу до сов'ячої печери. В середині тої купи він зробив постіль із сухого листя й сухої трави. День-у-день та купа робилася більшою й почала помалу загороджувати вхід до сов'ячої печери.

— Це я навмисне роблю, — поясняв він Пулоокому. — Кільки разів уже літали тут воронячі шпиги, хотіли вислідити вхід до вашого замку, але тепер за цею купою ломаччя не зможуть побачити його.

Дурні Соби ще й раді були, що Каркайло так вірно пильнує їхнього замку, а в Каркайла тим-

часом було своє в голові. Одного ранку, вибравши відповідну пору, він знявся зі свого гнізда й щодуху полетів на Чорногору. Прилетів у ранні обіди і став у новім воронячім осідку.

— А, здоров будь, Каркайло!—радісно скрикнув воронячий Староста, побачивши його.—Довго тебе не було. Ми вже думали, що тебе й на світі немає. Ну що, як стоїть наша справа?

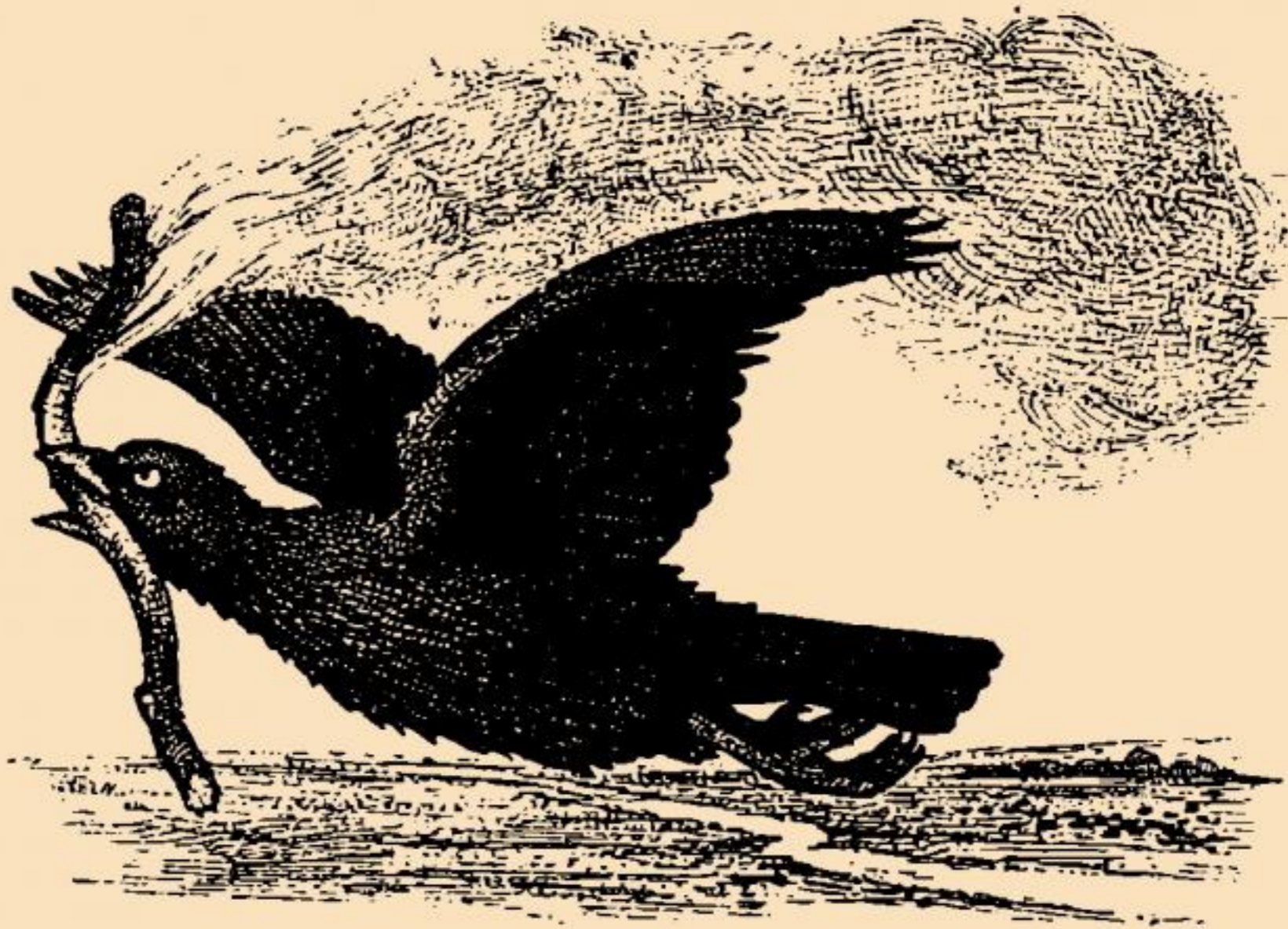
Всі Ворони здивувалися, що Староста так приязно говорить з Каркайлом, якого ще так недавно люто бив і лаяв. Але Каркайло, не відповідаючи на привітання, швиденько заговорив:

— Все гаразд. Треба робити діло. Нехай весь наряд зараз-же збирається в дорогу. Тільки швидко. Від поспіху залежить наша перемога.

Староста видав наказа Воронам здійматися на крила.

— Слухайте мене, діти,—сказав Каркайло.—Як будемо летіти через ліс, хапайте кожний у дзьобчи в кігті суху ломаку, яку хто може донести, і гайда за мною.

Полетіли. Добре з полудня прилетіли в ліс, з якого кілька тижнів тому мусіли тікати перед напасливими Совами. Каркайло звелів тримати себе тихо і збирати ломаки в лісі, а сам полетів на пасовисько. Там вівчарі розклали вогонь і, покинувши його на хвилину, пішли завертати вівці. Цю хвилину виглядів Каркайло, захопив у свої пазурі горючу головешку й полетів просто до входу сов'ячого замку.

— За мною, діти! — скомандував Воронам. — Кидайте кожний свою ломачку перед самим входом до сов'ячої печери на купку.

Почали Ворони кидати ломачки і швидко накидали таку купу, що зовсім заткала вхід до печери. А Каркайло тимчасом кинув головешку в своє гніздо, збудоване при вході, і почав над нею махати крилами. Головешка розжеврілася, від неї зайнялася в гнізді суха трава, від трави суше листя, а від листя сухі ломачки.

— Махайте крилами над огнем! — командував Каркайло.

Замахали крилами сотні Ворон, зчинився сильний вітер і ціла купа ломаччя, розгорілася ярким огнем. Бухнули клуби густого, гарячого диму до

сов'ячого замку й побудили Соби з солодкої дрімоти. В печері почалася страшенна тривога. Ставало що-раз гарячіше, душив дим, розпука відбирала розум. Соби кидалися в печері мов божевільні, деякі летіли просто на вогонь і гинули, як мухи, інші конали в щілинах, душилися, товкли головами об кам'яні стіни, пищали і кричали, але все даремно. Не минула й година, як усі вони разом з Пулооким і добродушними радниками погинули в тій печері. Тільки Пугукало і його свояки лишилися з цілого сов'ячого накорінка.

А Ворони й Круки тішились, що так хитро побороли своїх страшних ворогів. З того часу вони могли жити собі вільно в своїм лісі й були безпечні від нічного нападу. Їхній рід відтоді сильно розмножився, а сов'ячий рід зробився малий і нечисленний. І що найважливіше, бачачи, до якого нещастя доводить гордість і легковажне зачіпання противників, Соби зареклися на віки вічні нападати на Ворони і Круки. А Круки й Ворони ще й тепер, де не побачать Сову, то б'ють її й лають.

А Каркайла шанували всі до самої його смерті.

Ціна 35 коп.

0-15к

A 454.676

**ПРАВЛІННЯ І КНИГАРНЯ
ВИДАВНИЦТВА**

== „РУХ“ ==

Харків, улиця 1 Травня, ч. 10